

*Art-shop.
co.ua*

Як жили давні мешканці України

ПЛАН УРОКУ

1. Кого ми називаємо давніми мешканцями України.
2. Як жили східні слов'яни.
3. Як досліджують життя давніх мешканців України.

Кого ми називаємо давніми мешканцями України

У різні часи на території України проживали багато племен. Історикам складно визначити, які саме групи людей оселилися на цих землях першими. Велику роль відіграли племена і народи, що приходили з інших земель. Деякі залишалися тут на довгі століття або й назавжди, інші - **мігрували** далі.

Кожен з цих народів вів *свій спосіб життя*, мав *власні звичаї і культуру*. Дізнатися про життя народів у *дописемні часи* нам допомагають *речові джерела*, які досліджують *археологи*.

Міграція – переміщення людей на інші території зі зміною місця проживання на тривалий час.

Речові джерела

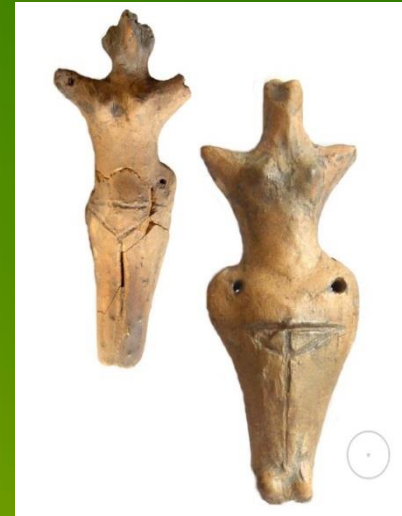
Праця археологів

Важливе місце серед давніх мешканців українських земель належить трипільцям. Залишки їхнього поселення поблизу с. Трипільля на Київщині віднайшов археолог Вікентій Хвойка. Саме від місця першої знахідки і походить назва цього народу, який вчені вважають першим осілим населенням на території давньої України. Основними заняттями трипільців було землеробство і домашнє скотарство. Трипільці відомі в усьому світі насамперед своїми *глиняними виробами, розписаними білою, жовтою, червоною та чорною фарбами*. Трипільський глиняний посуд і досі вражає витонченістю форм та різноманітністю орнаменту. Тож не даремно трипільців називають «племенами мальованої кераміки»

Досліджуючи залишки поселень давніх землеробів, археологи з'ясували, що вони склалися зазвичай з кількох десятків жител і господарських споруд, як і розміщувалися рядами або по колу. В одному поселенні проживало кілька сотень людей. За житло трипільцям слугували *одно- і навіть двоповерхові приміщення, розділені на кімнати*. У знайдених археологами рештках помешкань можна роздивитися *під-лежанку, стільці, глиняні жіночі фігурки*.

Опишіть пам'ятки трипільської культури. Що вони розповідають про спосіб життя людей?

Трипільців називають «племенами мальованої кераміки»

Гончарний круг - спеціальний пристрій для підтримки глини під час виготовлення посуду вручну.

Цікаву сторінку в історію давньої України вписали кімерійці і скіфи - кочові скотарі, як і були вправними вершниками і лучниками. Ці народи залишили по собі чимало курганів, де були поховані їхні царі. В одному з таких насипів на знайшли золоту скіфську пектораль - одну з найвідоміших археологічних знахідок сучасної України.

Пектораль (лат. - «що торкається грудей») - нагрудна прикраса. Знайдена Борисом Мозолевським під час дослідження кургану Товста Могила. Один із найцінніших експонатів Музею історичних коштовностей України

Тісні відносини склалися у скіфів з причорноморськими **греками**, які заснували свої міста на узбережжі Чорного моря. Греки сподівалися, що на нових землях їм поталанить у ремеслах і торгівлі.

Скіфи і греки активно *торгували*, тому на грецьких територіях археологи знаходять скіфські речі, а на скіфських - грецькі.

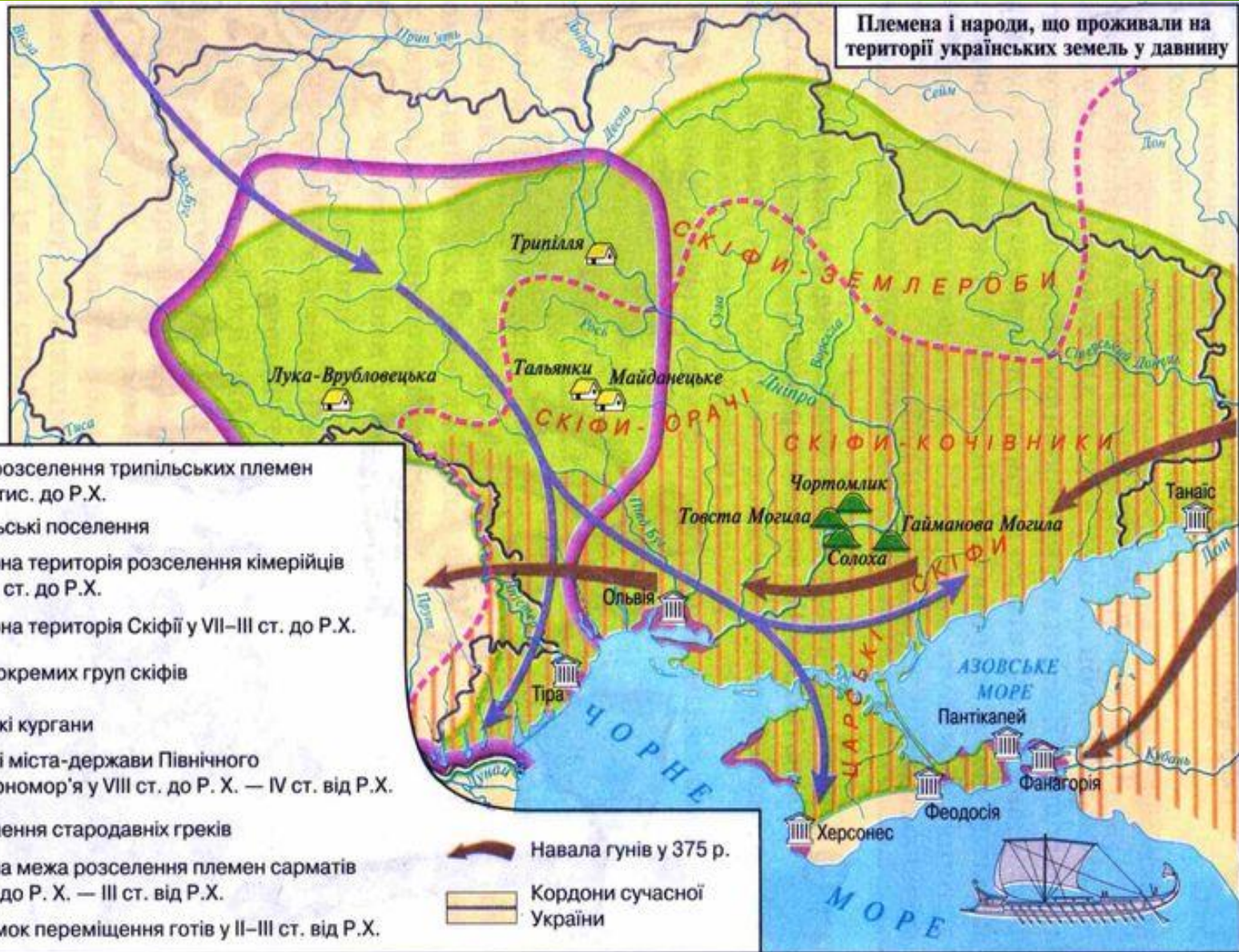
- ✓ **Ольвія** (з грецької означає «щаслива»);
- ✓ **Феодосія**;
- ✓ **Херсонес** - на території сучасного м. Севастополь;
- ✓ **Пантікапей** — на території м. Керч.

Ольвія

Руїни Херсонеса

Роздивіться карту і з'ясуйте, на якій території проживали трипільські племена, кіммерійці, скіфи, греки. Запишіть отриману з карти інформацію у свій зошит.

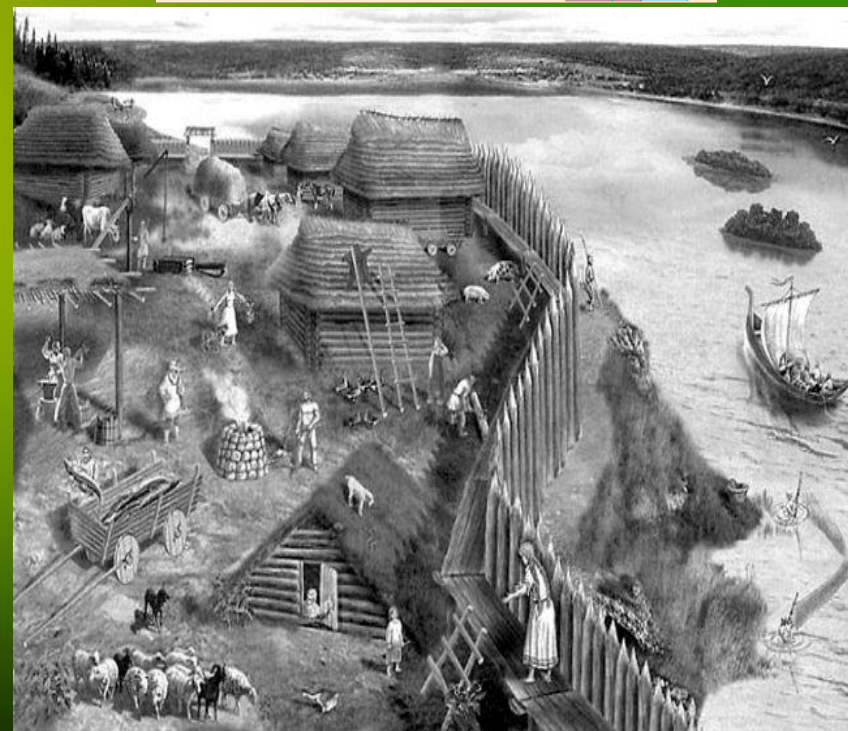

Слов'яни займалися землеробством і скотарством, використовували залізні знаряддя праці, знали чимало ремесел. Завдяки цьому слов'яни мали змогу торгувати. З Візантії, наприклад, привозили сережки і браслети, золоті монети і шовкові тканини. А на ринки та базари сусідніх країн слов'яни везли на продаж мед, віск, хліб і рибу, ремісничі вироби.

У давнину слов'яни, як чимало інш их народів, були язичниками - тобто вклонялися багатьом богам, які уособлювали сили природи.

Візантія - держава в I тисячолітті від Р. Х., більша частина якої була розташована на півострові Мала Азія; її народ мав тісні взаємовідносини зі слов'янами.

Прочитайте текст і поясніть, на які особливості життя слов'ян вказує автор.

Михайло Грушевський про слов'ян

Для громадських справ сходилися старші з родів чи сімей на раду, звалось це «віче»; там порядкували і рішали, що треба.... Всякі справи рішала громада. Війська не було. А як треба, то дужі збиралися зі списом чи мечем, на коні чи піші, і йшли воювати.

З «Історії України-Руси»

Слов'янські племена розселилися на значній частині Європи. Вони стали предками багатьох народів: українців, білорусів і росіян, чехів і поляків, сербів і хорватів та багатьох інших. Згодом ці народи створили власні держави, серед яких була і Київська Русь.

ЯК ДОСЛІДЖУЮТЬ ЖИТТЯ ДАВНІХ МЕШКАНЦІВ УКРАЇНИ

Вчені здійснюють дослідження:

хронологічні,
картографічні
археологічні.

Аналізують різноманітні пам'ятки.

Ознайомтеся із хронологічними даними лінії часу. Які народи і племена жили на території України?

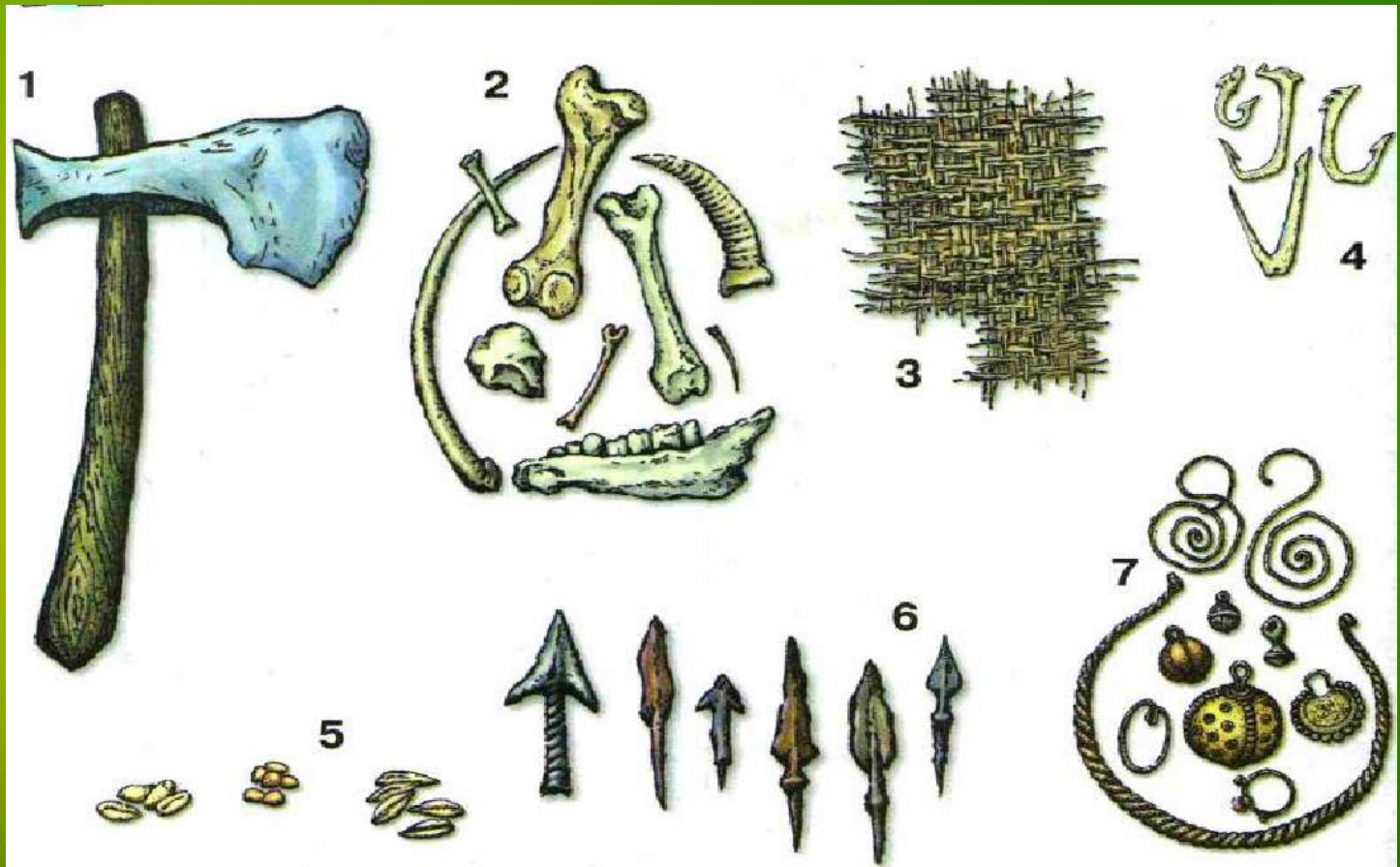
Прочитайте документ і визначте, про які особливості життя скіфських племен ви дізналися.

Давньогрецький історик Геродот про скіфів

Скіфи-хлібороби... сіють хліб не для власного вжитку на їжу, а на продаж. На схід від цих скіфів-хліборобів живуть уже скіфи-кочівники, як і нічого не сіють і не орють; вся ця країна позбавлена дерев, за винятком Полісся... Є так звані царські володіння, де живуть найкращі і найчисленніші скіфи, які вважають інших скіфів своїми рабами.

Уявіть, що ви археологи і знайшли під час розкопок давніх поселень такі речі. Що ви можете розповісти про життя давніх слов'ян?

1. Кам'яна сокира
2. Залишки кісток домашніх та диких тварин
3. Фрагмент тканини
4. Рибні гачки
5. Зернинки злакових культур
6. Кам'яні та металеві наконечники стріл і списів
7. Металеві ювелірні прикраси

Це цікаво!

САРМАТИ («оперезані мечем»)

Одне з кочових племен, яке проживало на Півдні України у причорноморських степах. Давні джерела, які зберегли імена сарматських цариць, розповідають про рішучий і войовничий характер жінок цього племені. Вони були вправними вершницями, добре володіли зброєю, нарівні з чоловіками очолювали військо. Недарма давня легенда стверджує, що сармати - це нащадки скіфів і амазонок - легендарних жінок-воїнів. А історичні джерела повідомляють, що коли сармати, захищені металевими обладунками, «з'являються кінними загонами, жоден інший стрій їм не може чинити опір». Озброєна кіннота сарматів йшла на супротивника з довгими важкими списами та мечами, пристосованими для удару з коня.

Зразки сарматського одягу

Дякую всім за
увагу!

otding.net.ua